

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 24 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Aplinka – Direktyva 2008/50/EB – Aplinkos oro kokybė – 13 straipsnio 1 dalis ir XI priedas – Sistemingas ir nuolatinis azoto dioksido (NO₂) ribinių verčių viršijimas tam tikrose Prancūzijos zonose ir aglomeracijose – 23 straipsnio 1 dalis – XV priedas – „Kuo trumpesnis“ viršijimo laikotarpis – Tinkamos priemonės“

Byloje C-636/18

dėl 2018 m. spalio 11 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama J.-F. Brakeland, E. Manhaeve ir K. Petersen,

ieškovė,

prieš

Prancūzijos Respubliką, atstovaujamą D. Colas, J. Traband ir A. Alidière,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija)

kurį sudaro kolegijos pirmininko pareigas einantis T. von Danwitz, teisėjai C. Vajda ir A. Kumin (pranešėjas),

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

1. Ieškiniu Europos Komisija Teisingumo Teismo prašo konstatuoti:
 - kad nuo 2010 m. sausio 1 d. sistemingai ir nuolat viršydama azoto dioksido (NO₂) metinę ribinę vertę 12 Prancūzijos oro kokybės aglomeracijų ir zonų: Marselyje (FR03A02), Tulone (FR03A03), Paryžiuje (FR04A01), Overně-Klermone-Ferane (FR07A01), Monpeljė (FR08A01), Tulūzoje, Pietų Pirėnuose (FR12A01), Reimso Ardėnų Šampanės regioninėje miesto zonoje (RMZ) (FR14N10), Grenoblyje Ronos Alpėse (FR15A01), Strasbūre (FR16A02), Lione Ronos Alpėse (FR20A01), Arvo slėnyje Ronos Alpėse (FR20N10) ir Nicoje (FR24A01) ir nuo 2010 m. sausio 1 d. sistemingai ir nuolat viršydama NO₂ valandinę ribinę vertę dviejuose Prancūzijos oro kokybės aglomeracijose ir zonose: Paryžiuje (FR04A01) ir Lione, Ronos Alpėse (FR20A01), Prancūzijos Respublika nuo tos datos toliau nevykdė įsipareigojimų pagal 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje (OL L 152, 2008, p. 1) 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos direktyvos XI priedu, nuo tada, kai 2010 m. įsigaliojo ribinės vertės, ir
 - kad nuo 2010 m. birželio 11 d. Prancūzijos Respublika nevykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XV priedu, visų pirma šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytos pareigos užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.

Teisinis pagrindas

Direktyva 96/62/EB

2. 1996 m. rugsėjo 27 d. Tarybos direktyvos 96/62/EB dėl aplinkos oro kokybės vertinimo ir valdymo (OL L 296, 1996, p. 55; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 95) 7 straipsnio „Aplinkos oro kokybės gerinimas. Bendrieji reikalavimai“ 1 ir 3 dalyse nustatyta:
 - „1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad užtikrintų atitiktį ribinėms vertėms.

<...>

 - 3. Valstybės narės sudaro veiksmų planą ir nurodo priemones, kurių siekiant sumažinti pavojų ir apriboti trukmę bus imamasi ten, kur iškyla pavojus viršyti ribines vertes ir (arba) pavojaus slenksčius. Priklausomai nuo konkretaus atvejo, tokiaime plane gali būti numatytos priemonės veiklai, kuri prisideda prie ribinių verčių viršijimo, kontroliuoti ir prireikus ją nutraukti, įskaitant automobilių eismą.“
3. Šios direktyvos 8 straipsnio „Zonose, kuriose lygis viršija ribinę vertę, taikomos priemonės“ 1, 3 ir 4 dalyse numatyta:
 - „1. Valstybės narės sudaro zonų ir aglomeracijų, kuriose vieno arba kelių teršalų lygis yra aukštesnis už ribinę vertę kartu su leistinu nukrypimo dydžiu, sąrašą.

<...>

 - 3. Valstybės narės 1 dalyje išvardytose zonose ir aglomeracijose imasi priemonių užtikrinti, kad planas ar programa ribinei vertei per konkretų nustatytą laiką pasiekti būtų parengtas ir įgyvendintas.

Į šį planą ar programą, su kuriais susipažinti visuomenė privalo turėti galimybę, įtraukiama bent jau IV priede išvardyta informacija.

4. Valstybės narės 1 dalyje išvardytose zonose ir aglomeracijose, kuriose daugiau nei vieno teršalo lygis viršija ribines vertes, pateikia integruotą planą, apimančią visus šiuos teršalus.“

- 4 Pagal minėtos direktyvos 11 straipsnį „Informacijos ir pranešimų siuntimas“ valstybės narės privalėjo pateikti Komisijai metines ataskaitas dėl NO₂ koncentracijoms taikomų ribinių verčių laikymosi.

Direktyva 1999/30/EB

- 5 1999 m. balandžio 22 d. Tarybos direktyvos 1999/30/EB dėl sieros dioksido, azoto dioksido, azoto oksidų, kietųjų dalelių ir švino ribinių verčių aplinkos ore (OL L 163, 1999, p. 41; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 164) 4 straipsnyje „Azoto dioksidas ir azoto oksidai“ nustatyta:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad azoto dioksido ir, jei taikytina, azoto oksidų koncentracijos aplinkos ore, vertinamos remiantis 7 straipsniu, neviršytų II priedo I skirsnyje nurodytų ribinių verčių nuo ten pat nurodytų datų.

II priedo I skirsnyje nurodytos leistinos nukrypimo ribos taikomos vadovaujantis [direktyvos 96/62] 8 straipsnio nuostatomis.

2. Azoto dioksido koncentracijų aplinkos ore pavojaus slenkstis nurodomas II priedo II skirsnyje.“

- 6 Kiek tai susiję su žmonių sveikatos apsauga, Direktyvos 1999/30 II priede nustatyta, kad NO₂ ribinių verčių turi būti laikomasi nuo 2010 m. sausio 1 d.
- 7 Pagal šios direktyvos 12 straipsnį valstybės narės turėjo užtikrinti, kad įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti, įsigalioję ne vėliau kaip iki 2001 m. liepos 19 d.

Direktyva 2008/50

- 8 2008 m. birželio 11 d. įsigaliojusi Direktyva 2008/50 pakeičia penkis anksčiau galiojusius teisės aktus, susijusius su aplinkos oro kokybės pokyčiais ir valdymu, įskaitant direktyvas 96/62 ir 1999/30, kurios, kaip matyti iš Direktyvos 2008/50 31 straipsnio, buvo panaikintos nuo 2010 m. birželio 11 d.
- 9 Vis dėlto šios direktyvos XI priede nurodyta, kad NO₂ ribinės vertės reikia laikytis nuo 2010 m. sausio 1 d.
- 10 Direktyvos 2008/50 1 straipsnio „Dalykas“ 1–3 punktuose nurodyta:

„Ši direktyva nustato priemones, kuriomis siekiama:

- 1) suformuluoti ir nustatyti aplinkos oro kokybės tikslus, skirtus išvengti, užkirsti kelią arba sumažinti žalingą poveikį žmonių sveikatai ir visai aplinkai;
- 2) vertinti aplinkos oro kokybę valstybėse narėse remiantis bendrais metodais ir kriterijais;
- 3) gauti informaciją apie aplinkos oro kokybę, siekiant prisidėti prie kovos su oro tarša ir kenksmingais veiksniais ir stebėti ilgalaikes tendencijas bei padėties gerėjimą dėl nacionalinių ir Bendrijos priemonių“.

11 Šios direktyvos 2 straipsnio „Sąvokų apibrėžtys“ 5, 8, 16–18 ir 24 punktuose nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

5) ribinė vertė – taršos lygis, nustatomas remiantis mokslo žiniomis, siekiant išvengti, užkirsti kelią arba sumažinti kenksmingą poveikį žmonių sveikatai ir (arba) visai aplinkai, kuris turi būti pasiektas per tam tikrą laikotarpį, o pasiekus neturi būti viršijamas;

<...>

8) oro kokybės planai – planai, kuriuose išdėstomos priemonės, skirtos ribinėms vertėms arba siektinoms vertėms pasiekti;

<...>

16) zona – valstybės narės teritorijos dalis, nustatyta tos valstybės narės oro kokybės vertinimo ir valdymo tikslais;

17) aglomeracija – zona, kuri yra miesto teritorija ir kurioje gyvena daugiau kaip 250 000 gyventojų arba kurioje gyventojų skaičius siekia 250 000 arba mažiau, kai tam tikrą gyventojų tankumą km² nustato valstybės narės;

18) KD₁₀ – kietosios dalelės, kurių 50 % praeina pro joms pralaidžią 10 μm aerodinaminio skersmens angą, kaip nustatyta pamatiniu KD₁₀ mėginių ėmimo ir matavimo metodu, EN 12341;

<...>

24) azoto oksidai – azoto monoksido (azoto oksido) ir azoto dioksido tūrio santykinių dalių (ppbv) suma, išreikšta azoto dioksido masės koncentracijos vienetais (μg / m³).“

12 Šios direktyvos 13 straipsnio „Ribinės vertės ir pavojaus slenksčiai žmonių sveikatai apsaugoti“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad visose jų zonose ir aglomeracijose sieros dioksido, KD₁₀, švino ir anglies monoksido lygiai aplinkos ore neviršytų XI priede nustatytų ribinių verčių.

XI priede nustatytos azoto dioksido ir benzeno ribinės vertės negali būti viršijamos nuo tame priede nustatytų datų.

Šių reikalavimų laikymasis vertinamas pagal III priedą.

XI priede nustatyti leistini nukrypimo dydžiai taikomi pagal 22 straipsnio 3 dalį ir 23 straipsnio 1 dalį.“

13 Tos pačios direktyvos 22 straipsnis „Įgyvendinimo terminų atidėjimas ir leidimas nesilaikyti įpareigojimo taikyti tam tikras ribines vertes“ suformuluotas taip:

„1. Kai tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje iki XI priede nustatytų terminų negalima pasiekti azoto dioksido arba benzeno ribinių verčių, valstybė narė gali atidėti tuos terminus ne daugiau kaip penkeriems metams tai konkrečiai zonai arba aglomeracijai su sąlyga, kad pagal 23 straipsnį parengiamas oro kokybės planas, skirtas zonai ar aglomeracijai, kurioje bus atidėtas terminas; šis oro kokybės planas papildomas XV priedo B skirsnyje nurodyta informacija, susijusia su atitinkamais teršalais, ir jame išdėstoma, kaip iki naujo termino bus pasiektos ribinės vertės.

2. Kai tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje dėl tai vietai būdingų sklaidos savybių, nepalankių klimato sąlygų arba tarpvalstybinės taršos negalima pasiekti KD_{10} ribinių verčių, nustatytų XI priede, valstybei narei leidžiama nevykdyti įpareigojimo taikyti tas ribines vertes iki 2011 m. birželio 11 d., jeigu laikomasi 1 dalyje nustatytų sąlygų ir jeigu valstybė narė įrodo, kad nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmenimis imtasi visų reikiamų priemonių siekiant įgyvendinti minėtus terminus.

3. Kai valstybė narė taiko 1 arba 2 dalis, ji užtikrina, kad kiekvieno teršalo ribinė vertė nebūtų viršijama daugiau nei didžiausiu leistinu nukrypimo dydžiu, nustatytu kiekvienam atitinkamam teršalui XI priede.

4. Valstybės narės informuoja Komisiją, kai, jų nuomone, reikėtų taikyti 1 ar 2 dalis, ir pateikia 1 dalyje nurodytą oro kokybės planą, įskaitant visą susijusią informaciją, būtina, kad Komisija galėtų nustatyti, ar tikrai įvykdytos atitinkamos sąlygos. Atlikdama vertinimą, Komisija atsižvelgia į numatomą valstybių narių taikytų priemonių poveikį aplinkos oro kokybei valstybėse narėse šiuo metu ir ateityje ir į dabar taikomų Bendrijos priemonių poveikį aplinkos oro kokybei bei į planuojamas Bendrijos priemones, kurias pasiūlys Komisija.

Jeigu Komisija per devynis mėnesius nuo to pranešimo gavimo nepareiškia prieštaravimų, laikoma, kad įvykdytos atitinkamos 1 arba 2 dalies taikymo sąlygos.

Jeigu pareiškiami prieštaravimai, Komisija gali pareikalauti valstybių narių pakoreguoti arba pateikti naujus oro kokybės planus.“

14 Direktyvos 2008/50 23 straipsnio „Oro kokybės planai“ 1 dalyje nustatyta:

„Kai tam tikrose zonose arba aglomeracijose teršalų lygis aplinkos ore kiekvienu atveju viršija ribinę arba siektiną vertę bei atitinkamą leistiną nukrypimo dydį, valstybės narės užtikrina, kad toms zonoms ir aglomeracijoms būtų parengti oro kokybės planai, kad būtų pasiektos atitinkamos XI ir XIV prieduose nustatytos ribinės vertės arba siektinos vertės.

Jeigu viršijamos tos ribinės vertės, kurių pasiekimo terminas jau baigėsi, oro kokybės planuose išdėstomos atitinkamos priemonės, kad šios vertės būtų viršijamos kuo trumpesnę laikotarpį. Į oro kokybės planus papildomai gali būti įtrauktos specialiosios priemonės, kurias taikant siekiama apsaugoti pažeidžiamų gyventojų, įskaitant vaikus, grupes.

Į šiuos oro kokybės planuos įtraukiama bent XV priedo A skirsnyje nurodyta informacija, ir gali būti įtrauktos priemonės pagal 24 straipsnį. Šie planai perduodami Komisijai nedelsiant, bet ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tų metų, kuriais buvo užregistruotas pirmas taršos lygio viršijimas, pabaigos.

Kai turi būti parengti ar įgyvendinti keletui teršalų skirti oro kokybės planai, valstybės narės atitinkamais atvejais parengia ir įgyvendina integruotus oro kokybės planus, apimančius visus atitinkamus teršalus.“

15 Direktyvos 2008/50 XI priede nustatytos toliau nurodytos NO₂ ribinės vertės:

Vidurkinimo laikotarpis	Ribinė vertė	Leistinas nukrypimo dydis	Ribinės vertės įgyvendinimo terminas
Azoto dioksidas			
Viena valanda	200 µg/m ³ , negali būti viršyta daugiau kaip 18 kartų per kalendorinius metus	<...> 0 % 2010 m. sausio 1 d.	2010 m. sausio 1 d.
Kalendoriniai metai	40 µg/m ³	50 % 1999 m. liepos 19 d., sumažinant 2001 m. sausio 1 d. ir kas 12 paskesnių mėnesių vienodu metiniu procentiniu dydžiu, kad iki 2010 m. sausio 1 d. būtų pasiekti 0 %.	2010 m. sausio 1 d.

Ikiteisminė procedūra

- 16 2012 m. kovo 7 d. Prancūzijos Respublika, remdamasi Direktyvos 2008/50 22 straipsnio 1 dalimi, paprašė atidėti numatytą NO₂ ribinių verčių laikymosi terminą. Šis prašymas susijęs su metinėmis ribinėmis vertėmis 24 Prancūzijos teritorijos zonose ir valandinėmis ribinėmis vertėmis trijose iš šių zonų. 2013 m. vasario 22 d. sprendime Komisija, remdamasi šios direktyvos 22 straipsnio 4 dalimi, pareiškė prieštaravimus dėl šio prašymo atidėti terminą. Prancūzijos Respublika šio sprendimo neginčijo. Todėl ši valstybė narė nuo 2010 m. sausio 1 d. privalėjo laikytis NO₂ ribinių verčių, pagal tos direktyvos XI priedą apskaičiuotų valandai ar kalendoriniams metams.
- 17 Dėl to, kad nuo 2010 m. sausio 1 d. NO₂ metinės ribinės vertės buvo viršytos daugelyje Prancūzijos teritorijos zonų, Komisija 2014 m. vasario 12 d. pradėjo procedūrą pagal „ES Pilot“ mechanizmą.
- 18 2015 m. birželio 19 d. Komisija išsiuntė Prancūzijos valdžios institucijoms oficialų pranešimą, jame nurodė, kad Prancūzijos Respublika nesilaikė NO₂ taikomų ribinių verčių 19 Prancūzijos teritorijos zonų, išvardytų šio pranešimo I priede. Komisija taip pat nusprendė, kad ši valstybė narė, nors ir priėmė oro kokybės planus ir (arba) kitas priemones, kuriomis siekiama sumažinti išmetamą NO₂ kiekį, neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį, ypač šios dalies antrą pastraipą, kurioje reikalaujama užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis. Be to, Komisija konstatavo, kad pažeidimas vis dar buvo daromas.
- 19 2015 m. gruodžio 3 d. raštu ir 2016 m. liepos 27 d. papildomu laišku Prancūzijos valdžios institucijos atsakė į Komisijos oficialų pranešimą. Jos taip pat pateikė metines ataskaitas atitinkamai 2015 m. spalio 30 d. – už 2014 m., o 2016 m. spalio 22 d. – už 2015 m.
- 20 Manydama, kad Prancūzijos Respublikos atsakymas yra nepakankamas, Komisija 2017 m. vasario 15 d. pateikė pagrįstą nuomonę, apie ją Prancūzijos Respublikai buvo pranešta 2017 m. vasario 16 d.; nuomonėje padaryta išvada, kad trylikoje Prancūzijos teritorijos zonų, t. y. dvylikoje zonų, kurios yra šio ieškinio dėl įsipareigojimų nevykdymo, dalykas, ir zonoje Sent Etjenas Ronos Alpės (FR29A01) ši valstybė narė nuo 2010 m. sausio 1 d. nevykdė įsipareigojimų, jai tenkančių pagal, pirma, Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su šios direktyvos XI priedu, ir, antra, minėtos direktyvos 23 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XV priedo A skyriumi. Todėl Komisija paragino Prancūzijos Respubliką per du mėnesius nuo šios nuomonės gavimo imtis priemonių, kurių reikia, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgta.

- 21 Prancūzijos valdžios institucijos į šią pagrįstą nuomonę atsakė 2017 m. balandžio 24 d. raštu; jis buvo papildytas 2017 m. spalio 16 d., 2018 m. vasario 8 d. ir balandžio 19 d. raštais, kuriuose šios institucijos priminė, kad nuo 2010 m. ribinių verčių viršijimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į, pirma, struktūrinius sunkumus, trukdančius paisyti šių verčių laikantis Direktyvoje 2008/50 nustatyto termino, ir, antra, įdėtas pastangas, leidusias aiškiai pagerinti aplinkos oro kokybę atitinkamose zonose.
- 22 2017 m. rugsėjo 8 d. buvo surengtas techninis susitikimas. Po jo 2018 m. sausio 30 d. Komisija surengė susitikimą dėl oro kokybės, jame susitiko kelių valstybių narių, įskaitant Prancūzijos Respubliką, aplinkos ministrai ir šioje srityje įgaliojimus turintis Komisijos narys.
- 23 Vis dėlto manydama, kad Prancūzijos Respublika nesiėmė visų priemonių, kurių reikia įsipareigojimams pagal Direktyvą 2008/50 įvykdyti, 2018 m. spalio 11 d. Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl pirmojo kaltinimo, grindžiamo sistemingu ir nuolatiniu Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatų pažeidimu

Šalių argumentai

- 24 Pateikdama pirmąjį kaltinimą Komisija tvirtina, kad Prancūzijos Respublika sistemingai ir nuolat nevykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XI priedu, nes dvylikoje zonų ir aglomeracijų, nurodytų šio sprendimo 1 punkte, buvo viršytos šioje direktyvoje nustatytos metinės NO₂ ribos, o dviejose zonose, t. y. Il de Franse Paryžiuje ir Lione Ronos Alpėse, buvo viršytos valandinės NO₂ ribos.
- 25 Komisija tvirtina, kad 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija* (C-488/15, EU:C:2017:267), susijusio su aplinkos oro tarša KD₁₀, kurioms taip pat taikoma Direktyva 2008/50, 69 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, jog ribinių verčių viršijimo pakanka tam, kad būtų konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XI priedu. Nagrinėjamu atveju šį neįvykdymą patvirtino metinės ataskaitos už 2010–2016 m., kurias pačios Prancūzijos valdžios institucijos perdavė Komisijai pagal Direktyvos 2008/50 27 straipsnį, ir tam tikra informacija, kurią šios institucijos perdavė ikiteisminiu etapu. Prancūzijos valdžios institucijos pateikė su 2017 m. susijusius preliminarinius duomenis, tačiau Komisijos tarnybos jų dar nepatvirtino.
- 26 Prancūzijos Respublika pirmiausia pateikia du argumentus.
- 27 Pirma, Prancūzijos Respublika ginčija Komisijos konstatuoto NO₂ ribinių verčių viršijimo reprezentatyvumą, nes jis buvo nustatytas nedideliame skaičiuje matavimo stočių, kurios visos yra netoli tam tikrų didelių transporto maršrutų. Taigi šis viršijimas neatskleidžia oro kokybės visose 12 minėtų zonų ir aglomeracijų, o ji bendrai pagerėjo.
- 28 Šiomis aplinkybėmis Prancūzijos Respublika teigia, kad didžiausios kiekvienos zonos vertės nustatymas neparodo oro kokybės pokyčių visoje šioje zonoje.
- 29 Antra, Prancūzijos Respublika mano, kad priemonių, kurių ji ėmėsi, įgyvendinimą apsunkina demografinio augimo poveikis, kurį sustiprina transporto rūšių raida. Be to, nustatant priemones, kurių turi imtis valstybės narės ir kuriomis siekiama apriboti judėjimą intensyvaus eismo keliuose, turi būti atsižvelgiama į atitinkamų zonų ir aglomeracijų urbanizacijos savybes. Iš tiesų svarbu tai, kad šios priemonės nenukreiptų eismo, taigi ir išmetamųjų teršalų, į kitas miestų zonas ir nepritaikytus ar per mažus kelius ir kad jas nustatant būtų atsižvelgta į gyventojų transporto poreikius. Prancūzijos Respublika šiuo aspektu pabrėžia, kad diskrecija, kurią turi valstybės narės, perkeldamos

Direktyvą 2008/50, turi būti naudojamosi laikantis Sutarčių nuostatų, visų pirma laisvo prekių ir asmenų judėjimo pagrindinio principo, o tai neleidžia, pavyzdžiui, nustatyti sektorinių judėjimo draudimų.

- 30 Be to, kiti mobilumo sprendimai reikalauja didelių ir brangių investicijų, kurios gali būti įgyvendintos tik atsižvelgiant į ilgalaikę perspektyvą. Priemonių, kurių ėmėsi Prancūzijos Respublika, veiksmingumas taip pat priklauso nuo automobilių parko modernizavimo, kurį apsunkina tai, kad namų ūkiuose transporto priemonės išlaikomos vis ilgiau.
- 31 Prancūzijos Respublika taip pat tvirtina, kad šiuo metu negalima priimti labiau varžančių teisės aktų, pavyzdžiui, tokių, kuriais būtų padidinti mokesčiai degalams, dėl visuomenės nuomonės jautrumo šiuo klausimu, nes jie galėtų lemti viešosios tvarkos pažeidimus. Bendrai kalbant, priimtų priemonių veiksmingumas priklauso nuo gyventojų elgesio ir požiūrio pokyčių.
- 32 Užbaigdamą savo įvadinę pastabas Prancūzijos Respublika nurodo, kad pati Komisija buvo aplaidi, kai uždelsė Sąjungos lygmeniu priimti priemones, kurių reikia Direktyvos 2008/50 tikslams pasiekti. Ji, be kita ko, teigia, kad normų, kurios Sąjungos lygmeniu nustatytos 2007 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 715/2007 dėl variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimo atsižvelgiant į išmetamųjų teršalų kiekį iš lengvųjų keleivinių ir komercinių transporto priemonių (Euro 5 ir euro 6) ir dėl transporto priemonių remonto ir priežiūros informacijos prieigos (OL L 171, 2007, p. 1), numatytas poveikis išmetamam NO₂ kiekiui yra mažesnis nei išmetamų teršalų sumažinimo mastas, kurio buvo tikimasi nustatant ribines vertes Direktyvoje 2008/50.
- 33 Prancūzijos Respublika neginčija to, kad valandinės ir metinės NO₂ ribinės vertės nuolat viršijamos zonos ir aglomeracijose, dėl kurių Komisija pareiškė ieškinį. Vis dėlto ji ginčija šio viršijimo tariamą sistemumą.
- 34 Be to, Prancūzijos Respublika primena, kad dauguma valstybių narių susiduria su struktūriniais sunkumais, dėl kurių sunku laikytis Direktyvoje 2008/50 nustatytos metinės NO₂ ribinės vertės.
- 35 Šiomis aplinkybėmis Prancūzijos Respublika teigia, kad reikia atsižvelgti į matavimo stočių buvimo vietą nagrinėjant jose užfiksuotas vertes, turint omenyje tai, kad kai kurios iš šių stočių yra arčiau išmetamo NO₂ šaltinių, nei reikalaujama pagal Direktyvą 2008/50. Taip pat reikia atsižvelgti į bendrą oro kokybės pagerėjimą Prancūzijoje. Prancūzijos Respublika šiuo klausimu pažymi, kad priemonės, kurių ji ėmėsi, leido gerokai sumažinti išmetamą NO₂ kiekį. Visoje nacionalinėje teritorijoje matavimo stočių, kuriose užfiksuotas metinės NO₂ ribinės vertės viršijimas, skaičius nuo 2000 m. iki 2017 m. sumažėjo daugiau kaip du kartus. Nuo 2010 m. iki 2017 m. miestuose esančių matavimo stočių, kurioms turi įtakos kelių eismas ir kuriose buvo konstatuotas metinės NO₂ ribinės vertės viršijimas, procentinė dalis sumažėjo du kartus. Šiuo laikotarpiu vidutinė NO₂ koncentracija, matuojama šiose miestų matavimo stotyse, sumažėjo du kartus greičiau nei ta, kuri fiksuojama visose matavimo stotyse. Iš to matyti, kad gyventojų dalis, kuriai turi poveikio šios ribinės vertės viršijimas, sumažėjo.
- 36 Prancūzijos Respublika daro išvadą, kad, nepaisant kliūčių, kurias sudaro minėti struktūriniai veiksniai, oro kokybės pokyčių visoje Prancūzijos teritorijoje nagrinėjimas rodo, kad nuo 2010 m. dėl Prancūzijos valdžios institucijų priimtų priemonių gerokai sumažėjo NO₂ išmetamas kiekis ir koncentracija.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 37 Kaltinimą, grindžiamą įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą neįvykdymu, reikia vertinti atsižvelgiant į suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią SESV 258 straipsnyje numatyta procedūra yra grindžiama objektyvia išvada, jog valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV arba antrinės teisės aktą (2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 61 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 38 Vadinasi, šiuo atveju paties NO₂ ribinių verčių viršijimo aplinkos ore pakanka tam, kad būtų galima konstatuoti siejamų Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatų pažeidimą (pagal analogiją žr. 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 62 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 39 Nagrinėjamu atveju metinių ataskaitų dėl oro kokybės, kurias Prancūzijos Respublika pateikė pagal Direktyvos 2008/50 27 straipsnį, duomenys rodo, kad nuo 2010 m. iki 2016 m. ši valstybė narė reguliariai viršydavo, pirma, metines NO₂ ribines vertes dvylikoje Prancūzijos aglomeracijų ir zonų ir, antra, valandinę šio teršalo ribinę vertę dviejose iš šių aglomeracijų ir zonų.
- 40 Tuo remiantis darytina išvada, kad taip konstatuotą viršijimą reikia laikyti nuolatiniu, kaip tai, beje, Prancūzijos Respublika pripažino dar ikiteisminiu etapu, ir sistemingu, o Komisija neturi pateikti papildomų šio viršijimo įrodymų.
- 41 Kalbant apie Prancūzijos Respublikos argumentą, kad įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su šios direktyvos XI priedu, nevykdymas turi būti vertinamas atsižvelgiant į struktūrinius sunkumus, su kuriais buvo susidurta perkeliant šią direktyvą, reikia priminti, kad pagal minėtos direktyvos XI priedą NO₂ ribinių verčių turi būti laikomasi nuo 2010 m. sausio 1 d.
- 42 Jeigu buvo padaryta objektyvi išvada, kad valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų pagal SESV arba antrinės teisės aktą, neturi reikšmės tai, kad įsipareigojimų neįvykdymą lemia valstybės narės, kuriai jis priskirtinas, valingi veiksmai, nerūpestingumas arba techniniai ar struktūriniai sunkumai, su kuriais ji susidūrė (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 76 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 43 Taigi negalima pritarti Prancūzijos Respublikos argumentui, susijusiam su struktūrinių problemų egzistavimu.
- 44 Tas pats pasakytina apie šios valstybės narės argumentą, susijusį su tuo, kad NO₂ ribinių verčių viršijimas nėra reprezentatyvus. Iš tiesų, pirma, kiek tai susiję su tuo, kad Komisija pasirinko tik metinės ir valandinės NO₂ koncentracijos aplinkos ore vertes, nustatytas matavimo stotyje, kurioje buvo užfiksuotos didžiausios vertės atitinkamoje zonoje, pakanka priminti, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalis ir 23 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į teisės akto, kuriame jos įtvirtintos, bendrą struktūrą ir tikslą, turi būti aiškinamos taip, kad, norint konstatuoti, jog per vienų kalendorinių metų vidurkio laikotarpį buvo viršyta direktyvos XI priede nustatyta ribinė vertė, pakanka, kad taršos lygis, viršijantis šią ribinę vertę, būtų išmatuotas vienoje mėginių ėmimo vietoje (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Craeynest ir kt.*, C-723/17, EU:C:2019:533, 60, 66 ir 68 punktai). Vadinasi, Komisija galėjo dėl kiekvienos iš dvylikos zonų ar aglomeracijų, nurodytų šiame ieškinyje, pasirinkti metines ir valandines NO₂ koncentracijos aplinkos ore vertes, nustatytas matavimo stotyje, kurioje buvo užfiksuotos didžiausios vertės atitinkamoje zonoje ar aglomeracijoje.
- 45 Antra, dėl argumento, kad viršijimas, kuriuo kaltinama, buvo užfiksuotas matavimo stotyse, esančiose arčiausiai didelių eismo maršrutų, be to, kai kurios iš jų yra arčiau išmetamo NO₂ šaltinių nei reikalaujama Direktyvoje 2008/50, reikia konstatuoti, jog tiesa, kad mėginių ėmimo vietos atlieka svarbų vaidmenį šioje direktyvoje nustatytoje oro kokybės vertinimo ir gerinimo sistemoje ir kad pačiam šios direktyvos tikslui būtų pakenkta, jei mėginių ėmimo vietos konkrečioje zonoje ar aglomeracijoje nebūtų įrengtos laikantis joje numatytų kriterijų (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Craeynest ir kt.*, C-723/17, EU:C:2019:533, 47 ir 49 punktai); vis dėlto Prancūzijos Respublika neginčija, kad matavimo stočių buvimas prie didelių kelių atitinka mėginių ėmimo vietų makro įrenginio kriterijus, apibrėžtus Direktyvos 2008/50 III priede.

- 46 Kalbant apie Prancūzijos Respublikos argumentą, kad būtinybė laikytis Sąjungos teisės, visų pirma laisvo prekių judėjimo principo, riboja valstybių narių diskreciją priimant priemones, kuriomis siekiama sumažinti išmetamą NO₂ kiekį, kurį lemia kelių eismas, pavyzdžiui, nustatant sektorinį judėjimo draudimą, reikia priminti, kad, kaip matyti iš 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Komisija / Austrija* (C-28/09, EU:C:2011:854) 117, 138 ir 140 punktų, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog toks sektorinis draudimas gali būti tinkamas užtikrinti aplinkos apsaugos tikslo įgyvendinimą ir pateisinti laisvo prekių judėjimo principo apribojimą, jeigu, atsižvelgiant į taip siekiamą tikslą, nėra judėjimo laisvę mažiau ribojančių priemonių.
- 47 Dėl argumento, kad Komisija delsė imtis priemonių, būtinų Direktyvos 2008/50 tikslams pasiekti, reikia konstatuoti, kad jis nepaneigia to, jog Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų, jai tenkančių pagal šios direktyvos 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XI priedu.
- 48 Be to, Prancūzijos Respublika mano, kad numatytas Reglamento Nr. 715/2007 normų poveikis išmetamam NO₂ kiekiui buvo mažesnis nei išmetamų teršalų sumažinimo mastas, kurio buvo tikimasi nustatant ribines vertes Direktyvoje 2008/50. Šiuo aspektu reikia pažymėti ne tik tai, kad variklinės transporto priemonės, kurioms taikomos šios normos, nėra vienintelė išmetamo NO₂ priežastis (beje, Prancūzijos Respublika tai pripažino) ir kad Sąjungos teisės aktai, taikomi motorinių transporto priemonių tipo patvirtinimui, neatleidžia valstybių narių nuo pareigos nuo 2010 m. sausio 1 d. laikytis ribinių verčių, nustatytų Direktyvoje 2008/50, bet ir tai, kad Prancūzijos Respublika nepripažino, jog remiantis Direktyvos 2008/50 1 straipsnio 1 punkto ir 2 straipsnio 5 punkto nuostatomis, siejamomis su šios direktyvos 1–3 konstatuojamosiomis dalimis, ribinės vertės buvo nustatytos atsižvelgiant ne į Reglamento Nr. 715/2007 normų numatomą poveikį, bet į mokslo žinias ir valstybių narių patirtį tam, kad būtų atspindėtas taršos lygis, kurį Europos Sąjunga ir valstybės narės laiko tinkamu siekiant išvengti kenksmingo oro taršos poveikio žmonių sveikatai ir apskritai aplinkai, užkirsti jam kelią arba jį sumažinti.
- 49 Be to, priešingai, nei tvirtina Prancūzijos Respublika, galima dalinė mažėjimo tendencija, kurią rodo surinkti duomenys ir kuria ta valstybė narė vis dėlto nepasiekia jai privalomų laikytis ribinių verčių, negali paneigti išvados, kad ji šiuo atžvilgiu neįvykdė įsipareigojimų (2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 65 punktas).
- 50 Tokiomis aplinkybėmis pirmą kaltinimą reikia pripažinti pagrįstu.

Dėl antrojo kaltinimo, grindžiamo Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos XV priedo A skirsniu, pažeidimu

Šalių argumentai

- 51 Pateikdama antrąjį kaltinimą Komisija iš esmės teigia, kad nuo 2010 m. birželio 11 d. Prancūzijos Respublika nevykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį.
- 52 Šiuo aspektu Komisija nurodo, kad nors įgyvendindama šią nuostatą oro kokybės planuose valstybė narė turi tam tikrą diskreciją pasirinkti priemones, kurių reikia imtis, šios priemonės bet kuriuo atveju turi būti tokios, kad ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.
- 53 Siekiant nustatyti, ar oro kokybės plane yra numatytos tinkamos priemonės, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, o tai reikalauja analizuoti kiekvieną konkretų atvejį, Komisija manymu, reikia atsižvelgti į šešis veiksnius, nurodytus šio sprendimo 37 ir 42 punktuose minėtoje jurisprudencijoje.

- 54 Pirma, ribinių verčių viršijimas ilgą laikotarpį ir, antra, numanoma ribinių verčių viršijimo trukmė ateityje yra svarbūs požymiai, kad atitinkama valstybė narė nesilaiko įsipareigojimo pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.
- 55 Trečia, turėtų būti atsižvelgta į absoliutų ribinių verčių viršijimo lygį. Be to, didelis skirtumas, kuris turi būti panaikintas siekiant laikytis Direktyvoje 2008/50 nustatytos ribinės vertės, visų pirma keleriais paskutiniais metais, ir plane numatytų priemonių neambicingumas yra požymis, kad nevykdomi įsipareigojimai pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnį.
- 56 Ketvirta, metinės NO₂ koncentracijos aplinkos ore pokyčiai, visų pirma keleriais paskutiniais metais, gali rodyti minėtos nuostatos pažeidimą. Jei ši tendencija didėja arba išlieka tokia pati, tai taip pat yra rimtas požymis, kad plane numatytos priemonės nepakankamos. Netgi mažėjimo tendencija gali būti Direktyvos 2008/50 23 straipsnyje nustatytų reikalavimų nesilaikymo požymis, jei mažėjimo tempas, palyginti su viršijimo mastu, yra per mažas, kad šis viršijimas būtų pašalintas per kuo trumpesnį laikotarpį.
- 57 Penkta, reikia atsižvelgti į formalų planų turinį, ypač į tai, ar juose yra visa informacija, kurios reikalaujama pagal Direktyvos 2008/50 XV priedo A skirsnį. Šiuo klausimu Komisija daro nuorodą į generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje, kurioje priimtas 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija* (C-488/15, EU:C:2017:267), 113 punktą, iš kurio matyti, kad ši informacija yra labai svarbi.
- 58 Šešta, Komisija taip pat siūlo atsižvelgti į planų materialinį turinį, be kita ko, šiuose planuose nustatytos diagnostikos ir numatytų priemonių atitiktį, visų galimų priemonių analizę, tuose planuose atrinktų priemonių geografinę ir sektorinę aprėptį, taip pat jų privalomąjį ar tik skatinamąjį pobūdį.
- 59 Komisija pripažino, kad šiuo atveju pagrįstoje nuomonė nustatyto termino paskutinę dieną, t. y. 2017 m. balandžio 16 d., visos dvylika Prancūzijos teritorijos zonų, su kuriomis susijęs jos ieškiny, formaliai buvo oro kokybės plano dalykas. Vis dėlto ji mano, kad šie planai neveiksmingi, nes nepašalina nuolatinio viršijimo atvejų, kurių Prancūzijoje būta nuo 2010 m. Be to, išanalizavusi minėtus planus ir kitas priemones, kurių ėmėsi Prancūzijos Respublika, taip pat šios valstybės narės valdžios institucijų per ikiteisminę procedūrą pateiktą informaciją, Komisija, priekaištaudama šioms institucijoms dėl jų pasyvaus elgesio ir dėl to, kad jos priėmė neprivalomas priemones, teigia, kad nagrinėjamuose planuose nėra numatyta tinkamų priemonių siekiant, kad NO₂ ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų „kuo trumpesnis“. Be to, nė viename iš šių planų nenurodyta struktūrinių pakeitimų būtinybė.
- 60 Galiausiai Komisija teigia, kad įvairūs teisės aktai, Prancūzijos Respublikos priimti po 2017 m. balandžio 16 d. (pagrįstoje nuomonėje nustatyta termino pasibaigimo data), patvirtina Direktyvos 2008/50 23 straipsnio pažeidimą.
- 61 Komisija pažymi, kad 2017 m. gegužės 10 d. Prancūzijos Respublika priėmė išmetamų oro teršalų mažinimo planą, kuriame numatyti tam tikri išmetamų teršalų mažinimo visuose sektoriuose veiksmai, visų pirma priemonės siekiant sumažinti išmetamų teršalų kiekį, susijusį su kelių transportu, kaip antai benzino ir dyzelio mokesčių sistemų konvergencija arba skatinimas pirkti netaršias transporto priemones. Vis dėlto iš šio plano matyti, kad ribinių verčių bus laikomasi ne anksčiau kaip 2030 m.
- 62 Šiomis aplinkybėmis Komisija primena, kad 2017 m. liepos 12 d. sprendime *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) konstatavo Prancūzijos teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Direktyvos 2008/50 13 ir 23 straipsniai, pažeidimą šešiolikoje Prancūzijos teritorijos zonų.

- 63 Be to, Komisija tvirtina, kad iš Prancūzijos Respublikos 2018 m. vasario 8 d. rašte pateiktos informacijos matyti, jog 2020 m. dešimt matavimo stočių dar neatitiks reikalavimų ir tokių stočių bus trys 2030 m., tačiau nenurodyta šių stočių buvimo vieta. Bet kuriuo atveju tai patvirtina, kad ši valstybė narė po pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pasibaigimo datos nuolat nevykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnį.
- 64 Komisija taip pat teigia, kad 2018 m. balandžio 20 d. Prancūzijos valdžios institucijos jai perdavė papildomų, veiksmingų arba paskelbtų nacionalinių priemonių sąrašą. Vis dėlto nebuvo pateikta jokio šių priemonių poveikio įvertinimo ir nebuvo nurodyta jokia data, nuo kurios bus nutrauktas NO₂ ribinių verčių viršijimas visose dvylikoje zonų, nurodytų šiame ieškinyje.
- 65 Be to, Komisijos teigimu, Prancūzijos Respublikos argumentas, grindžiamas struktūriniais sunkumais, nėra pagrįstas jokia konkrečiau atvejo analize kiekvienoje iš dvylikos šiame ieškinyje nurodytų zonų. Iš tikrųjų bendras argumentas turi būti atmestas kaip neįrodytas faktiniu požiūriu.
- 66 Komisija taip pat tvirtina, kad faktinių aplinkybių analizė, kurią Prancūzijos Respublika pateikė atsiliepime į ieškinį, patvirtina, jog nė viena iš aptariamų zonų nėra plano, kuriame numatytos tinkamos priemonės siekiant, kad ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, dalykas. Be to, dauguma Prancūzijos vyriausybės nurodytų aplinkybių susijusios su veiksmais, kurie numatyti pasibaigus atsakymo į pagrįstą nuomonę terminui ir kuriuos įgyvendinti numatyta kartais po daugiau nei penkiolikos metų nuo NO₂ ribinių verčių įsigaliojimo.
- 67 Komisija taip pat atmeta argumentą, kad tik nedidelei gyventojų daliai turi poveikio NO₂ ribinių verčių viršijimas, nes šis argumentas neturi reikšmės atsižvelgiant į Direktyvą 2008/50, kurioje nėra *de minimis* taisyklių.
- 68 Prancūzijos Respublika nurodo struktūrinius sunkumus, su kuriais buvo susidurta įgyvendinant priemones, kurių imtasi tam, kad NO₂ ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, ir kurie pakenkė šių priemonių veiksmingumui.
- 69 Prancūzijos Respublika taip pat teigia, kad Komisija klaidingai aiškina Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XV priedu.
- 70 Šiuo aspektu Prancūzijos Respublika ginčija tai, kaip Komisija rėmėsi Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su KD₁₀ ribinių verčių viršijimu aplinkos ore, siekdama pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį įvertinti oro kokybės planų tinkamumą tam, kad NO₂ ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, motyvuodama tuo, kad suvaržymai, susiję su kovos su šiuo dviejų teršalų išmetamu kiekiu priemonėmis, skiriasi. Ji kaltina Komisiją visų pirma tuo, kad ši, atlikdama būtinąjį nagrinėjimą, ar konkrečiu atveju priemonės, kurių imtasi, buvo tinkamos atsižvelgiant į reikalavimą, kad viršijimo laikotarpis turi būti kuo trumpesnis, neatsižvelgė į išmetamo NO₂ konkrečias savybes, viršijimo vietą miesto zonose, kurioms turi įtakos eismas, ir struktūrinius suvaržymus, taikomus išmetamam NO₂, todėl, priešingai, nei teigia Komisija, vien tai, kad NO₂ ribinės vertės buvo nuolat viršijamos nuo 2010 m. sausio 1 d., negali įrodyti šių priemonių netinkamumo.
- 71 Be to, Prancūzijos Respublika pabrėžia, kad nagrinėjami planai, kurie, priešingai, nei mano Komisija, apima aktyvias ir tinkamas priemones, kai kurias privalomas, leido bendrai ir labai reikšmingai pagerinti oro kokybę Prancūzijoje. Šis gerinimas tęsiamas, nors jis dar neleido pašalinti NO₂ ribinių verčių viršijimo, Komisijos nurodyto šiame ieškinyje.
- 72 Dėl Komisijos teiginio, kad oro kokybės planuose turi būti nurodyta data, kada bus laikomasi Direktyvos 2008/50 XI priede nustatytų ribinių verčių, Prancūzijos Respublika pažymi, kad nė viena šios direktyvos nuostata valstybių narių valdžios institucijoms nėra aiškiai nustatoma pareiga nurodyti tokią datą savo planuose. Iš tiesų šios direktyvos XV priede nurodyta informacija, kuri turi būti pateikta vietiniuose, regioniniuose ar nacionaliniuose oro kokybės planuose, skirtuose pagerinti aplinkos oro

kokybei, įskaitant „įgyvendinimo grafiką“ ir „planuojamą oro kokybės pagerinimą ir numatomą laiką, reikalingą tiems tikslams pasiekti“. Tai nereiškia, kad šiuose planuose turi būti nurodyta data, kada bus laikomasi ribinių verčių. Žodžių junginys „šioms tikslams pasiekti“ susijęs su šiuose planuose nustatytais aplinkos oro kokybės gerinimo tikslais, o ne su šiame priede nustatytų ribinių verčių laikymusi.

- 73 Prancūzijos Respublika tvirtina, kad oro kokybės planų tinkamumas turi būti nagrinėjamas kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į specifinius vietos suvaržymus, kurie turi būti įveikti kiekvienoje iš dvylikos nagrinėjamų zonų ar aglomeracijų, ir šiuo aspektu pateikia kelių iš šių suvaržymų, specifinių kiekvienai iš šių zonų, ir naujasių priemonių, įgyvendintų siekiant pašalinti NO₂ ribinių verčių viršijimą, apžvalgą. Tuo remdamasi ji daro išvadą, kad nepažeidė išpareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalį.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 74 Iš Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antros pastraipos matyti, kad, kai NO₂ ribinės vertės viršijamos suėjus terminui, nuo kurio numatyta jas taikyti, atitinkama valstybė narė turi parengti oro kokybės planą, atitinkantį tam tikrus reikalavimus.
- 75 Taigi šiame plane turi būti numatytos tinkamos priemonės, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, ir jame gali būti papildomos specialiosios priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti pažeidžiamų gyventojų, įskaitant vaikus, grupes. Be to, remiantis Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa, į šį planą turi būti įtraukta bent šios direktyvos XV priedo A skirsnyje nurodyta informacija, taip pat gali būti įtrauktos priemonės, nurodytos jos 24 straipsnyje. Planas Komisijai turi būti perduotas nedelsiant, bet ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tų metų, kuriais pirmą kartą buvo užregistruotas viršijimas, pabaigos.
- 76 Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalis yra taikoma visuotinai, nes ji taikoma be laiko apribojimų šioje direktyvoje nustatytų teršalų ribinių verčių viršijimo atvejais, jau suėjus jų pasiekimo terminui, nesvarbu, ar jis nustatytas minėtoje direktyvoje, ar pagal jos 22 straipsnį jį nustatė Komisija (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 104 punktą).
- 77 Šiomis aplinkybėmis, kalbant apie Prancūzijos Respublikos argumentą dėl jurisprudencijos, kurią Teisingumo Teismas suformavo 2017 m. balandžio 5 d. Sprendime *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267) ir 2018 m. vasario 22 d. Sprendime *Komisija / Lenkija* (C-336/16, EU:C:2018:94), susijusios su KD₁₀ ribinių verčių viršijimu aplinkos ore, vertinant oro kokybės planus, kad NO₂ ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2008/50 13 ir 23 straipsnių tekste nedarant skirtumo kalbama apie visus aplinkos oro teršalus, kuriems taikoma ši direktyva. Taigi šią jurisprudenciją galima taikyti kaip analizės pagrindą vertinant tai, ar valstybė narė laikosi išpareigojimų pagal šį 23 straipsnį, kiek tai susiję su kitais teršalais nei KD₁₀, jeigu jiems taikoma ši direktyva.
- 78 Taip pat reikia pažymėti, kad tame 23 straipsnyje yra nustatytas tiesioginis ryšys tarp, viena vertus, NO₂ ribinių verčių, numatytų siejamose Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalies ir jos XI priedo nuostatose, viršijimo ir, kita vertus, oro kokybės planų parengimo (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 83 punktą ir 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 76 punktą).
- 79 Šie planai gali būti parengti tik remiantis pusiausvyra tarp taršos pavojaus mažinimo tikslo ir įvairių esamų viešųjų ir privačių interesų (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 106 punktą ir 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 93 punktą).

- 80 Taigi vien to, kad valstybė narė viršija NO₂ ribines vertes aplinkos ore, nepakanka siekiant konstatuoti, jog ta valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (pagal analogiją žr. 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 107 punktą ir 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 94 punktą).
- 81 Iš tiesų iš šios nuostatos matyti, kad, nors valstybės narės turi tam tikrą diskreciją nustatyti priemones, kurių reikia imtis, bet kuriuo atveju jomis turi būti užtikrinama, kad ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 109 punktą ir 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 95 punktą).
- 82 Šiomis aplinkybėmis nagrinėjant kiekvieną atvejį atskirai reikia patikrinti, ar atitinkamos valstybės narės parengti planai atitinka Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 108 punktą).
- 83 Nagrinėjamu atveju Prancūzijos Respublika tvirtina, kad, kiek tai susiję su priemonėmis, kurių ji ėmėsi, jos parengtuose oro kokybės planuose nurodyti terminai yra pritaikyti prie struktūrinių pokyčių, kurie būtini tam, kad būtų nutrauktas NO₂ taikomų ribinių verčių viršijimas, masto, ir nurodo, pirma, sunkumus, kuriuos lemia atliekinų investicijų našta ir dydis ir, antra, egzistuojančius suvaržymus kovos su išmetamo NO₂ kiekiu srityje, kaip antai transporto priemonių daugėjimą, be kita ko, dėl gyventojų skaičiaus augimo, aplinkybę, kad priemonės, kurių reikia automobilių parkui modernizuoti, neišvengiamai turi būti įgyvendintos per nustatytą terminą, sudėtingumą pakeisti didelius eismo maršrutus ar visuomenės nuomonės jautrumą dėl tam tikrų priemonių, pavyzdžiui, mokesčių degalams padidinimo ir nuolatinio motorinių transporto priemonių naudojimo.
- 84 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad šiuose planuose Prancūzijos Respublika nurodė būtent tokią bendro pobūdžio informaciją, nepateikdama papildomų paaiškinimų ir išsamiau neanalizuodama konkretaus atvejo kiekvienoje iš dvylikos Komisijos ieškinyje nurodytų zonų.
- 85 Be to, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog struktūriniai sunkumai, susiję su iššūkiais, kurių dėl turimų atlikti didelių investicijų kyla socialinėje-ekonominėje ir biudžeto srityje, nėra išimtiniai ir dėl jų negalima atmesti to, kad buvo galima nustatyti trumpesnius terminus (pagal analogiją žr. 2018 m. vasario 22 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-336/16, EU:C:2018:94, 101 punktą).
- 86 Vis dėlto tokių struktūrinių sunkumų, be kita ko, susijusių su esamais suvaržymais kovos su išmetamo NO₂ kiekiu srityje, egzistavimas, visų pirma kai viršijimas konstatuotas tik šalia didelių kelių, galėtų būti reikšmingas nagrinėjant šio sprendimo 77 punkte minėtą pusiausvyrą tam, kad būtų nuspręsta, jog viršijimo laikotarpis yra kuo trumpesnis, nes valstybė narė šiuo tikslu ėmėsi visų tinkamų priemonių.
- 87 Reikia pažymėti, kad atskirai nagrinėdama įvairias šiame ieškinyje nurodytas zonas ir aglomeracijas Prancūzijos Respublika, nors ir įrodė tam tikrą viršijimo lygio sumažėjimą kai kuriose atitinkamose zonose ir aglomeracijose, sistemingai kalbėjo apie priemones, pirma, kurios nesuteikia duomenų apie nagrinėtas vietas, jų galiojimo terminus ir jų skaičiais išreikštą poveikį, ir, antra, kurių dauguma buvo priimtos arba numatytos pasibaigus atsakymo į pagrįstą nuomonę terminui arba kurios priimamos ar planuojamos, kartais numatant ilgesnį nei penkiolikos metų, skaičiuojant nuo NO₂ ribinių verčių įsigaliojimo, įgyvendinimo laikotarpį.
- 88 Šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad pareigą parengti oro kokybės planus, kai viršijamos NO₂ ribinės vertės aplinkos ore, atitinkama valstybė narė turi nuo 2010 m. birželio 11 d. Kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, tą dieną Prancūzijoje jau buvo konstatuotas ribinių verčių viršijimas. Taigi nuo šios datos, kai pagal Direktyvos 2008/50 33 straipsnį Prancūzijos

Respublika turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurių reikia, kad būtų laikomasi Direktyvos 2008/50, remiantis jos 33 straipsnio 1 dalimi, ši valstybė narė turėjo priimti ir kuo greičiau įgyvendinti tinkamas priemones pagal minėtos direktyvos 23 straipsnio 1 dalį.

- 89 Šio sprendimo 87 punkte nurodytomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad Prancūzijos Respublika akivaizdžiai laiku nepriėmė tinkamų priemonių, leidžiančių užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis. Taigi nagrinėjamų ribinių verčių viršijimas septynerius metus iš eilės šioje valstybėje narėje yra sisteminis ir nuolatinis, nepaisant jai tenkančios pareigos imtis visų tinkamų ir veiksmingų priemonių siekiant įvykdyti reikalavimą, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.
- 90 Pati tokia situacija įrodo, kad, nesant reikalo išsamiau nagrinėti Prancūzijos Respublikos parengtų oro kokybės planų turinio, šiuo atveju ši valstybė narė neįgyvendino tinkamų ir veiksmingų priemonių tam, kad NO₂ ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų „kuo trumpesnis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą (2017 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-488/15, EU:C:2017:267, 117 punktą).
- 91 Vadinasi, Prancūzijos Respublikos argumentai savaime negali pateisinti tokių ilgų minėto viršijimo pašalinimo terminų, atsižvelgiant į reikalavimą užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.
- 92 Šiomis aplinkybėmis Komisijos nurodytas antrasis kaltinimas turi būti laikomas pagrįstu.
- 93 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti:
- kad nuo 2010 m. sausio 1 d. sistemingai ir nuolat viršydama NO₂ metinę ribinę vertę 12 Prancūzijos oro kokybės aglomeracijų ir zonų: Marselyje (FR03A02), Tulone (FR03A03), Paryžiuje (FR04A01), Overnė-Klermone-Ferane (FR07A01), Monpeljė (FR08A01), Tulūzoje Pietų Pirėnuose (FR12A01), Reimso Šampanės Ardėnų RMZ (FR14N10), Grenoblyje Ronos Alpėse (FR15A01), Strasbūre (FR16A02), Lione Ronos Alpėse (FR20A01), Arvo slėnyje Ronos Alpėse (FR20N10) ir Nicoje (FR24A01) ir nuo 2010 m. sausio 1 d. sistemingai ir nuolat viršydama NO₂ valandinę ribinę vertę dviejuose oro kokybės aglomeracijose ir zonose: Paryžiuje (FR04A01) ir Lione Ronos Alpėse (FR20A01), Prancūzijos Respublika nuo tos datos toliau nevykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos direktyvos XI priedu, nuo tada, kai 2010 m. įsigaliojo ribinės vertės, ir
 - kad nuo 2010 m. birželio 11 d. Prancūzijos Respublika nevykdė įsipareigojimų pagal minėtos direktyvos 23 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XV priedu, visų pirma šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytos pareigos užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 94 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Prancūzijos Respublika iš esmės pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

1. Nuo 2010 m. sausio 1 d. sistemingai ir nuolat viršydama azoto dioksido (NO₂) metinę ribinę vertę 12 Prancūzijos oro kokybės aglomeracijų ir zonų: Marselyje (FR03A02), Tulone (FR03A03), Paryžiuje (FR04A01), Overnė-Klermone-Ferane (FR07A01), Monpeljė (FR08A01), Tulūzoje Pietų Pirėnuose (FR12A01), Reimso Šampanės Ardėnų regioninėje miesto zonoje (RMZ) (FR14N10), Grenoblyje Ronos Alpėse (FR15A01), Strasbūre (FR16A02), Lione Ronos

Alpése (FR20A01), Arvo slėnyje Ronos Alpése (FR20N10) ir Nicoje (FR24A01) ir nuo 2010 m. sausio 1 d. sistemingai ir nuolat viršydama NO₂ valandinę ribinę vertę dviejuose oro kokybės aglomeracijose ir zonose: Paryžius (FR04A01) ir Lionas Rona-Alpés (FR20A01), Prancūzijos Respublika nuo tos datos toliau nevykdė įsipareigojimų pagal 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su tos direktyvos XI priedu, nuo tada, kai 2010 m. įsigaliojo ribinės vertės.

Nuo 2010 m. birželio 11 d. Prancūzijos Respublika nevykdė įsipareigojimų pagal minėtos direktyvos 23 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos XV priedu, visų pirma šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatytos pareigos užtikrinti, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis.

2. Priteisti iš Prancūzijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.